

nítványai számára jegyzetet biztosítson [5]. *Winterl* professzor 39 évig tanította e két tárgyban az orvos- és gyógyszerészhallgatókat. Mégpedig abban a korban, amikor a természettudományok forradalma elindult és a kémiában egymás után buktak meg az évszázados elméletek. Ezért bízott elsősorban saját kísérleteiben, amelyek azonban a hiányos felszerelés és a rossz, szennyezett alapanyagok miatt néha tévútra vezették. Későbbi tanítványai emiatt elméleteit fenntartással fogadták, de megtanulták tőle az önálló gondolkodást és a lelkiismeretes munkát. Arra is megtanította őket, hogy különösen a természettudományokban nem állhatja meg a helyét a magányos kutató; csak az együttműködés hozhatja meg a megfelelő eredményt. Ezt vallotta egyik írásában: „Hiába fáradozunk, hogy a természettudományok határait kiszélesítsük, ha a különböző tudással, ismeretekkel bírók nem egyesítik a munkájukat” [9]. Megállapíthatjuk, hogy *Winterl* professzor oktató munkássága korszakot nyitott a magyar gyógyszerészet fejlődésében, ezért megérdemli, hogy 200 év után is megemlékezzünk róla.

(*Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszertára 1092 Budapest, Hőgyes Endre u. 7.*)

Érkezett: 1974. X. 10.

IRODALOM

1. *Kulitsár I.*: *Winterl Jakab Biográfiája* Hazai's külföldi Tudósítások Pestről Szombaton Szent-András hava 30-dik napján, 44 (1811). — 2. *Györi T.*: *Az Orvostudományi Kar története*. Bp. (1936). — 3. *Gombóczi E.*: *A budapesti egyetemi botanikus kert és tanszék története 1770—1866*. Bp. (1914). — 4. *Perényi F.*: *Gyógyszerészképzés*. *Communicationes de Historia artis Medicinae* 57—59. — 5. *Ernyey J.*: *A Pázmány Péter Tudomány Egyetem és első gyógyszerészei*. *Magyar Gyógyszerészeti Társaság Értesítője* 484 (1935). — 6. *Duka Zólyomi N.*: *Orvosképzés a nagyszombati egyetem orvostudományi karán*. *Communicationes de Historia Artis Medicinae* 57—59. — 7. *Winterl, J.*: *Prolusiones ad chemiam saeculi decimi noni*. Buda (1800). — 8. *Duka Zólyomi N.*: *A nagyszombati orvostudományi kar külföldi hallgatói és az első abszolvens*. *Orv. Hetil.* 22 (1969). — 9. *J. Winterl's Darstellung der vier Bestandteile der anorganischen Natur*. Jena (1804).

Марошнэ М Лугоши: *Преподавательская деятельность профессора Якаба Винтерла и фармацевтическая наука*

M. MAIOS néé LUGOSI: *The teaching activities of Professor J. Winterl in relation to pharmacy*

LUGOSI—MAIOS: *Die Lehrtätigkeit von Professor Jacob Winterl und die Pharmazie*

Gyógyszerészet 19. 427—429. 1975.

Emlékezés Mikó Gyula professzorra

DR. VARGA PÁL

A szerző felidézi a gyógyszerészeti tudományok egyik lelkes és eredményes művelőjének, a huszonöt évvel ezelőtt elhunyt tudósnek emlékét. Az 1889-ben Erdélyben született és nevelkedett, néhány budapesti év után 1921-ben Debrecenbe érkezett, s ott megtelepedett gyógyszerész-orvos több mint negyed századon át elsőként vezette az általa berendezett s elgondolásai szerint kifejlesztett debreceni egyetemi gyógyszerészetet. Emellett igen termékeny művelője volt a gyógyszerészeti tudományoknak: erről tanúskodnak nagyszámú tudományos dolgozatai is. Ezeknek mintegy fele német nyelven is megjelent.

Legjelentősebb, szinte hézagpótló munkája volt — a maga idejében — a két kiadást is megért Mikó Kommentár néven emlegetett műve.

Éveken keresztül munkatársa, majd felelős szerkesztője volt a Debrecenben megjelenő *Orvosok és Gyógyszerészek Lapjának* Taggá válasszotta a *Pharmazeutische Monatsheften* és a *Microchimica Acta* szerkesztő bizottsága is

*

Az 1889. március 21-én Abrudbányán született Mikó Gyula a gyógyszerészi pályát választotta élethivatásul. 1910-ben gyógyszerészi oklevelet,

majd 1912-ben gyógyszerészdoktori fokozatot szerzett a kolozsvári egyetemen [1]. Az értekezés kidolgozásában az egyetem kémiai intézetében vezetői voltak dr. *Fabinyi Rudolf* professzor és dr. *Széki Tibor* egyetemi magántanár [2]. Még 1912-ben felkerült Budapestre, ahol 1913-ban kötelező katonai szolgálatra hívták be. Ezalatt kitört az első világháború, így annak végéig katonai szolgálatot kellett teljesítenie. Közben 1916-tól már a budapesti egyetemi gyógyszerészetben is működött, Debrecenbe való távozásáig. Közben 1921-ben orvosdoktori képesítést is szerzett Budapesten. Debrecenbe 1921 novemberében kerül az egyetem orvoskarán újonnan létesített gyógyszerészi intézetbe tanársegédnek, majd 1923-ban kinevezték az ennek keretében szervezendő egyetemi gyógyszerészet vezetőjévé; egyben az orvoskar tb. adjunktusnak is megválasztotta [3]. A gyógyszerészet berendezése és átadása rendkívül nagy erőfeszítéseket kívánt a fiatal tudóstól, hiszen abban az időben a pénz rohamos elértéktelenedése igen nagy mérvű volt. A felmerült nehézségek ellenére a debreceni egyetemi gyógyszerészet — hála Mikó fáradhatatlan szervezőképességének — 1924 áprilisában megkezdte működését — ha igen nehéz körülmények között

és ideiglenes elhelyezésben is. A gyógyszerértár 1926-ban költözött be a klinikai telep felvételi épületébe, még mindig ideiglenes elhelyezésben [4]

Mikó az orvostudományi kar 1927. június 22-én — benyújtott 14 tudományos dolgozata, valamint az előírt eljárások után és nyilvános próbaelőadása alapján — habilitálta. Próbaelőadását „A klóros-víz pótlására irányuló törekvésekről” címen tartotta. Ezekután gyógyszerészet (orvostanhallgatóknak rendelvegykészítés) tárgykörből egyetemi magántanári minősítést nyert a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól [5] Ezután rövidebb ausztriai tanulmányutak következtek. Két évet töltött Bécsben mint a Collegium Hungaricum tagja. Ott-tartózkodása alatt főleg kolloid- és mikrokémiai eljárásokat sajátított el. Hazatérése előtt (1930-ban) számos német, holland, belga, angol, francia és svájci egyetemet keresett fel a rokon intézetek tanulmányozása végett [3]. Ezek hatása volt, hogy hazatérése után nekikezdett a még mindig ideiglenes elhelyezésben működő debreceni egyetemi gyógyszerértár további kifejlesztésének. A létrehozott különböző mikro- és fizikai-kémiai, valamint biológiai értékmeghatározások céljára szolgáló laboratóriumokkal bővült intézményről jogos büszkeséggel, gazdag képanyaggal közölte ismertetőjét [6].

Magántanári képesítését 1932-ben a „Gyógyszerrendelés és értékmeghatározás” tárgykörre is kiterjesztették [3], amelyet 1938-ban egyetemi rendkívüli tanári cím követt [4].

Számos tudományos munkája foglalkozott a gyógyszerek, gyógyszerkészítmények azonosításával, szennyezések kimutatásával, valamint azok értékmeghatározására szolgáló módszerek, kidolgozásával. Külön ki kell emelni a két kiadást megért művét. Ez, a maga korában hézagpótló munka mellett, hogy közli a IV Magyar Gyógyszerkönyv teljes szövegét, új eljárást is közöl számos anyag vizsgálataira; az egyes gyógyszereknél szereplő vizsgálatokhoz magyarázatot fűz és felhívja a figyelmet azokra a körülményekre, amelyek a gyógyszerek vizsgálatokor zavarokat okozhatnak

Minden gyógyszernél rövid hatástani ismertetést (alkalmazás, adagolás) nyújt. Felsorolja az organoterápiás gyógyszerek előállítását, egységesítését és azok értékmeghatározását. Ezt a munkát számos gyógyszerész és gyógyszerrel foglalkozó szakember közel két évtizeden keresztül, naponként eredményesen használta.

A gyógyszerész-továbbképzésnek mindig lelkes híve volt s mint a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság és a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület Debrecen-vidéki kerületének közös rendezésében 1938. január 10—18., valamint szeptember 5—14. között Debrecenben megtartott nagy sikerű továbbképző tanfolyamok vezetője, azt intézményesen is szolgálhatta [7, 8].

A nagytekintélyű, bécsi *Wasicky* professzor többek között tőle is kért véleményt „Milyen követelményei vannak egy gyógyszerkönyvnek” címen feltett körkérdésére. *Mikó* részletes fejtegetéseit a *Freie Apotheker-Stimme* című lap 1933 júniusi száma közölte [9].

Alapításától kezdve tagja, majd 1929 áprilisától vezetőségi tagja volt a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaságnak [10, 11]. A társaság munkájában részt vett; sokszor tartott előadást annak ülésein, és számos dolgozata éppen a társaság „Értesítőjében” jelent meg. Tevékeny részvételéért 1939-ben Jakabházy-émlékéremmel is kitüntették [12].

Tagja volt a debreceni Tisza István Tudományos Társaságnak is és éveken keresztül volt főtítkára az Országos Közegészségügyi Egyesület debreceni osztályának [13].

Tudományos munkásságának külföldi elismerését, illetőleg megbecsülését bizonyítja, hogy a Bécsben kiadott Pharmazeutische Monatsheften és Mikrochimica Acta című tudományos folyóiratok szerkesztő bizottsága tagjának választotta [3].

Szóban és írásban *Mikó* számos alkalommal, különböző helyeken igyekezett népszerűsíteni tudományát. Több meleg hangú megemlékezését olvashatjuk a gyógyszerészeti tudományok egy-egy neves művelője, vagy a gyógyszerészeti közelet egy-egy kiválósága elhunytá alkalmából.

Meg kell még emlékezni arról a nagy jelentőségű szakmai munkáról, amelyet a Debrecenben kilenc éven keresztül havonta megjelent, igen nívós szaklappal az „Orvosok és Gyógyszerészek Lapjával” kapcsolatban kifejtett. A szerkesztő bizottságának majdnem kezdetől fogva tagja, majd referáló rovatvezetője, a gyógyszerészeti rész szerkesztője, végül az utolsó három évben felelős szerkesztője volt. Nemcsak neki, hanem munkatársainak is számos tudományos közleménye jelent meg a lap hasábjain [4].

Mikó Gyula 1950 januárjában nyugalomba vonul [15] és hosszas betegeskedés után 1951. február 26-án halt meg.

Rövid megemlékezésem teljesebb tételére, befejezőként megadom *Mikó* tudományos munkáinak teljes jegyzékét:

1. A para-difenilol-dimetil és dietilmetán nitro és amino vegyületeiről. Gyógyszerészdoktori értekezés, Kolozsvár 1912. — 2. Atropin mérgezés esete pulvis liguritaie compositussal Gyógyszerészek Lapja, 1924 — 3. A calcium carbonicum vizsgálata. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 1, 44 (1925). — 4. A puinszármazékok reakcióiról Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 1, 88 (1925). — 5. Kodein porok értékmeghatározása. (*Mikó Istvánnal*). Gyógyszerészek Lapja (1926). — 6. A guarana tartalmi meghatározása. (*Mikó Istvánnal*) Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 2, 8 (1926); Pharm. Zentrbl. 67, 193 (1926). — 7. Az antipyrinum coffeino-citricum vizsgálata. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 2, 88 (1926); Pharm. Acta Helv. (1926). — 8. A klóros-víz eltartathatóságáról és értékéről. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 2, 163 (1926). — 9. Változások a vérben sztrichnin hatására (*Pala Terézszel*). Magy. Orv. Archivum 1927. évi I. füzet; Arch. f. exp. Path. u. Pharmacologie B. 119, 273 (1927). — 10. Jodidok, bromidok identifikálása és egymás melletti kimutatása. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 3, 115 (1927); Arch. Pharmaz. u. Ber. Dtsch. Pharmaz. Ges. 265, 340 (1927). — 11. A theobrominum natrium salicylicum theobromin tartalmának meghatározása. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 3, 127 (1927); Pharm. Acta Helv. 2, (1927). — 12. Az apomorfin színreakciói és morfin melletti kimutatása. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 3, 130 (1927); Pharm. Zentrbl. 68, 193 (1927). — 13. A kinin-sók talleochin reakciójáról. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 3, 205

(1927); Pharm. Monatsheften (1927). — 14. A klóros-víz pótlására irányuló törekvésekről. Gyógysz. Lapja (1927); Kongresszus alkalmából németül is. — 15. Az ecetéter (etilacetát) tisztítása ópium és ópiumkészítmények érték meghatározásához Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 4, 392 (1928). — 16. Makro- és mikroeljárás a koffein tartalmú drogok érték meghatározására. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 5, 384 (1929); Pharm. Monatsheften (1929). — 17. Makro- és mikroeljárás a koffein tartalmú drogok érték meghatározására. II közlemény. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 6, 30 (1930); Pharm. Monatsheften (1930). — 18. A digitalis és infúzuma. Vidéki Orv. és Gyógysz. Lapja 2, 184 (1931). — 19. A pilulaxantés vizsgálata és érték meghatározása. Vidéki Orv. és Gyógysz. Lapja 2, 232 (1931). — 20. Az aloe salétromsavas színreakciójáról Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 7, 499 (1931). — 21. A cetaceum vizsgálata. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 7, 501 (1931). — 22. Prüfung und Wertbestimmung der Pilulae laxantes Pharmacopoea Austriaca VIII. Pharm. Monatsheften 1932. — 23. Nátriumszalicilát, nátriumbikarbonát, ipekakuana, cukor, atropin (hiosziamin) és morfin egymás melletti kimutatása Vidéki Orv. és Gyógysz. Lapja 3, 11 (1932); Pharm. Acta Helv. 1932 5 sz. — 24. A theobrominum natrium salicylicum titrimetriás és gravimetriás érték meghatározása. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 8, 34 (1932); Arch. Pharmaz. u. Ber. Dtsch. Pharmaz. Ges. 270, 163 (1932). — 25. Koffein, amidopirin és fenacetin egymás melletti meghatározása. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 8, 30 (1932); Pharm. Zentrh. 1932. évi 12 szám. — 26. A Wallrabe-féle jodometriás koffein meghatározás módosítása. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 8, 291 (1932). — 27. A m. kir. Tisza István Tudományegyetem Gyógyszertára. Ismertetés. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 8, 307 (1932). — 28. A tinctura colae koffeintartalma Gyógysz. Lapja 1933. évi 2. szám; Pharm. Zentrh. 74, 301 (1933). — 29. A hydrargyrum bichloratum corrosivum, illetőleg a szublimáthengerkéek egyszerű acidimetriás érték meghatározása Gyógysz. Lapja 1933. évi 5. szám; Pharm. Monatsheften 1933. — 30. A pilulae ferratae érték meghatározása (Lajbek Jenővel) Gyógysz. Lapja 1933. évi 9. szám. — 31. Meddig maradhat hatásos egy inzulin oldat? Orv. és Gyógysz. Lapja 4, 106 (1933); Pharm. Zentrh. 74, 561 (1933). — 32. Az új brit (angol) gyógyszerkönyv. Folyamatos ismertetés. Orv. és Gyógysz. Lapja 1933. évi számaiban. — 33. Milyen követelményei vannak egy gyógyszerkönyvnek Orv. és Gyógysz. Lapja 4, 178 (1933); Freie Apotheke Stimmern 1933. II. Sonderheft. — 34. A theobrominum natrium salicylicum argentometriás érték meghatározása. Orv. és Gyógysz. Lapja 4, 204 (1933); Pharm. Monatsheften 1933. évi 11. szám. — 35. A hexa-; metiléntetramin argentometriás érték meghatározása.

Gyógysz. Lapja 1933. okt. 15-i sz.; Pharm. Zentrh. 74, 642 (1933). — 36. Az új (V. kiadású) svájci gyógyszerkönyv Folyamatos ismertetés Orv. és Gyógysz. Lapja 1933—34. évi számaiban. — 37. A negyedik kiadású Magyar Gyógyszerkönyv ismertetése. Orv. és Gyógysz. Lapja 1934—36. évi számaiban; Pharm. Zentrh. 75, 389 (1934). — 38. Alkálójodidok érték meghatározása Orv. és Gyógysz. Lapja 6, 126 (1935). — 39. A Demalgonil „Chinoin” érték meghatározása. Orv. és Gyógysz. Lapja 6, 153 (1935); Pharm. Zentrh. 80, 257 (1939). — 40. Vizsgálatok az embrionális szívhormonnal (dr. Törő Imrével). Gyógyászat 1935. évi 37. szám. — 41. A pentametiltetrazol készítmények (Cardiazol, Tetracoi) érték meghatározása. Orv. és Gyógysz. Lapja 8, 110 (1937); Pharm. Acta Helv. 14, 31 (1939). — 42. A IV. Magyar Gyógyszerkönyv Kommentárja, két kötet 640 oldal Pannonia Könyvnyomda Debrecen, 1936. — 43. A nemi hormonokról. Gyógyszerészi Zsebnaptár, Budapest 1937. — 44. p-Aminobenzolszulfonamid tabletták és kúpok érték meghatározása Orv. és Gyógysz. Lapja 9, 151 (1938); Pharm. Zentrh. 80, 198 (1939). — 45. A Ph. Hg. IV-nek meg nem felelő gyógyszerekről. Gyógysz. Szemle 1938. évi 26—28. szám. — 46. A IV. Magyar Gyógyszerkönyv Kommentárja. Második bővített kiadás 672 oldal. Pannonia Könyvnyomda, Debrecen 1940. — 47. A fermentumokról általában. A Gyógyszerész 3, 444, 475 (1948).

IRODALOM

1. Zalai K. Acta pharm. hung. 41, 232 (1971) — 2. Mikó Gy.: Gyógyszerészdoktori értekezés, Kolozsvár (1912) — 3. Gyógyszerészi Szemle 3, 536 (1938). — 4. Varga P.: Gyógyszerészeti Krónika, Debrecen (1975) 1. szám 21. — 5. Gyógyszerészi Hetilap 66, 321, (1927). — 6. Mikó Gy.: Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 8, 307 (1932). — 7. Mikó Gy.: Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 14, 137, 662 (1938). — 8. Szász T.: Gyógyszerészi Szemle 3, 528 (1938). — 9. Orvosok és Gyógyszerészek Lapja 4, 178 (1933) — 10. Zboray B.: Gyógyszerésztörténeti Diárium 3, 2, 11. (1974). — 11. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 5, 348 (1929) — 12. Magy. Gyógysz. Tud. Társ. Ért. 15, 374 (1939). — 13. Hajdú-Bihar megyei Levéltár XV. 11/13. — 14. Varga P.: Gyógyszerészet 18, 66 (1974). — 15. Hajdú-Bihar megyei Levéltár VIII—1/8; 1119/1949—50.

Д-р П. В а р г а : Воспоминания о профессоре Дюле Мико

Dr. P. V a r g a : Nachruf von Professor Gyula Mikó

Dr. P. V a r g a : Commemoration of the late Professor Gyula Mikó

(A szerző címe: 4028 Debrecen, Izsó utca 14.)

Érkezett: 1975. V. 15.

ÚJ KÓRHÁZ A MEXIKÓI FENNSÍKON

Ref.: Pharm. Ztg. 120 (9), 272 (1975).

Albert Schweitzer születésének 100. évfordulóján, 1975. január 14-én egy újonnan létesített kórházat avatott fel Theodor Binder dr. német orvos és emberbarát Mexikó magas felföldjén. A létesítmény része annak a segélyprogramnak, melynek az a rendeltetése, hogy az ottani mintegy 150 000 lelket számláló, nagyon elhanyagolt körülmények között élő Mazahua-indiántörzs életkörülményeit megjavítsa. A kórház megnyitására mintegy 1000 Mazahua jött össze, és ebből az alkalomból film is készült a Binder-házaspár munkájáról, melyet ennek a 3000 méter magasságban fekvő területnek a kultúrába bekapcsolódása terén végeztek. Különös figyelmet érdemel az az erőfeszítés, amellyel mexikói viszonyok között elképzelhetetlenül gyorsan épült fel ez a „Hospital Mazahua Albert Schweitzer” nevet viselő kórház. Minden téglát, minden csövezetékét és felszerelési tárgyat Mexikó Cityből kellett a 3000 méter magas-

ságban, kopár fennsíkon elterülő kisvárosba, Santa Ana Nichibe eljuttatni. Örömteli hangulatban jöttek össze a fátlan, sivár hegyhátakon élő indiánok, akiknek festői öltöztetését és ünnepi táncát is megörökíti a film, melynek célja az is, hogy a világ segítőkész közvéleményének figyelmét erre az elhanyagolt vidékre és annak nyomorúságos körülmények között élő lakóira felhívja (115).

R. B.

GYULLADÁST GÁTLO ANYAG A VÉRBE

Pharm.-Press: Öst. Ap. Ztg. 29 (9), 173 (1975)

A londoni King's College Hospital egy kutatócsoportja az emberi vérből gyulladást gátló anyagot izolált, melyet a szervezet maga termel. A Dr. J. H. Smith farmakológus vezette team reméli, hogy mielőbb sikerülni fog az anyag kémiai szerkezetét felderíteni és ezáltal annak mesterséges előállítását lehetővé tenni. Egy új reumaellenes hatóanyag körvonalai bontakoznak ki (122).

R. B.